

Pikírt szerelem

Molnár Gál Péter: *Hogyan csináljunk rossz színházat?*

Tudja-e a T. Olvasó, hogy milyen ételnevek keltenek röhögési hullámot a nézőtérben? (A *granadirmarsch* pl. elementáris, de a *gránátos kocka* – nem az: túl intellektuális...). Tudja-e a T. Olvasó, hogy ki volt Halmai Imre? (A maga korában a legnagyobb viccmester színpadon, utcán és eszpresszókban.) Nem tudta, ugye? MGP tudja. Mindent tud a színházról, s főleg halottakról – válogatott kritikáinak, tanulmányainak egyik szekciója, mint egy-egy pazar filmszkecs eleveníti fel Sós Imrét, Sturz Editet, Káldi Nórát. Másútt kalapat lenget az igazán nagyok előtt: jegyzeteiben Öze Lajos, Feleki Kamill tünik fel, jelenetapróságokig elemezve emlékeztetés előadásokat.

Olykor bölcs szakmai tanácsokat ad: hogy ne tessék túléltemezni a darabot, hogy a színészben kell bízni, nem a kellékek extravaganciájában. Hogy a földön kell járni, kerülni kell a hóbortokat. Mindezt a magyar színháztörténet páratlan lexikális tudásával teszi: ötven évre visszamenőleg emlékszik statiszták vagy főszereplők bakijaira és feljegyzésre érdemes megoldásaira. Könyve akár szórakoztató lexikon is lehetne az elmúlt fél évszázadról, de főképp az utóbbi húsz évről. Mert MGP mindig is stílusáról volt híres, akár szakasztikusra, akár tisztelőre vette a figurát. De találunk a kötetben érdekes drámaértelmezéseket is: például beidegződéseink ellenében látjuk újra *A velencei kalmárt*. Egy Zadek-rendezésen fut végig, melyben az derül ki, hogy ebben a darabban mindenki gonosz, még Portia is az, aki ugyanis legromantikusan sze-

relmében sem felejtkezki el arról, hogy szökésekor ellopja a pénzes ládikót, majd a darab végén Shylocktól egész vagyónát elperelje. Ugyanilyen alávaló figura Antonio és Bassanio is – mindenki az. *A velencei kalmár* nem a zsidókérdésről szól – mondja MGP, – bonyolultabb ügy ez, inkább társadalmi groteszk, krimi, meg minden egyéb – csak a kor hozta úgy, hogy a nézők, kritikusok és cenzorok folyton ezt az egy mozzanatot vizsgáztatják a rendezésekben.

Stílusművész és humoros szerző. Pár éve viszont rossz kedvű, hogy ne mondjam: maliciózus. Semmi sem elég jó neki, mindennek van valami baja, amúgy a színházakban elfelejtettek játszani. Kern rosszul csinálta a *Koldusoperát*, Gothár telediszlezi színpadát, **Eörsi** Shakespeare-fordítása száraz, költőietlen, Ács János meghamisítja az *Othellót*. Az értékteltek mellett természetesen pontos érvek szólnak, MGP teljes kritikai fegyverzetében pikírt. Sokszor igaza is van: a divatok lábában együtt rezegtünk egy-egy kócos előadással, ám most, pár év múltán, már lemosódtak róluk a rájuk látott mázak, és előtűnik a *mache*, amit MGP már annak idején is utált. Máskor viszont érzem, hogy nem stimmelnek a leírások: mintha más előadást láttunk volna. A válogatás (*Orsós László* kritikusan átgondolt munkája) ugyan elhagyta a legkeserűbb – és leginkább igazságtalan – kritikákat, de egy-egy szövegem még így is átsüt MGP érthetetlen undora.

Akkor is érződik ez, ha dicsér. Egyébként is MGP laudatióként fogja fel ezeket a vitriolos elem-

zéseket is. „Néhány olvasóm megkérdezte, ha annyira elégedetlen vagyok a látottakkal, miért nem írok olyan előadásokról, amiket jó rendezők készítenek. Ezek azok. Kritikát csak egy bizonyos színvonalat meghaladó műről lehetséges írni. Kodály a háború után elutazott Moszkvába. A szovjet zene-művészek szövetségében megkérdezték tőle: Kit tart, Mester, a legjobb szovjet zeneszerzőnek? Aram Hacsaturján. – Milyen zeneszerző Hacsaturján? – Rossz.”

Az érv és anekdota – találó. MGP tartós rosszkedve azonban továbbra is rejtély. Például miért éppen Kaposvárral van a legtöbb baja – azzal a színházzal, ami még visszatérintve, sőt fals megoldásait beszámítva is sikertörténet volt? Őt láthatóan idegesítik ezek az előadások, amit aztán óriási filológiai és aktuális színházi összehasonlító apparátussal leplez. Miért ilyen undok? Ki tudja.

A könyvet olvasgatva sok mindent tanulhat az olvasó: mi történik Európa színpadain, milyen játékvariánsai vannak mondjuk *Macbethnek* és az *Übü királynak* a szakma legjobbjaiknak kezén. És – hogy ne legyek igazságtalan – számos gyöngyszemet is felmutat az elmúlt évek repertoárjából. Olyanokat, melyeket nemigen vett észre a szakma. A kötetet egy kísérleti előadás beszámolója zárja: Monnori Lili és Székely B. Miklós játéka, amit egyetlen néző figyelt az egyébként nyilvános előadáson: MGP. A többi néző elfelejtett előjönni. Pedig lett volna látnivaló...

Almási Miklós